

Suostrategia

2000-luvun alkuvuosina todettiin, että maailman soisimman maan soiden ja turvemaiden suojelua ja käyttöä varten tulee laatia uusien kestävän maankäytön käytön periaatteiden mukainen strategia.

Soiden ja turvemaiden kansallinen strategia: Turve-energiaa tarvitaan

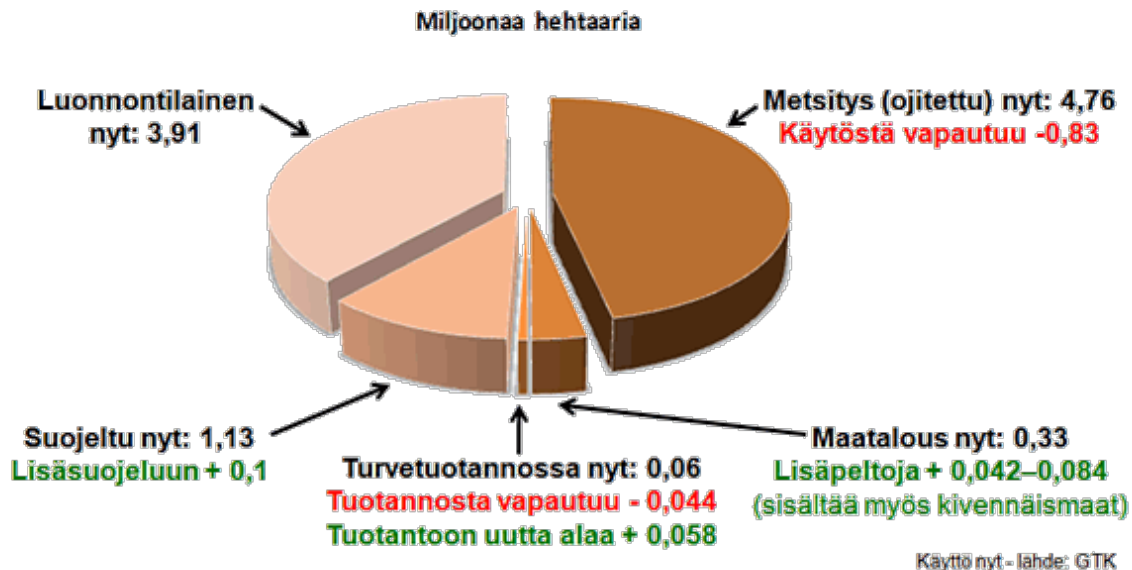
Soiden ja turvemaiden kestävän käytön ja suojelun kansallinen strategia ja sitä seurannut valtioneuvoston periaatepäätös linjaa, että turve-energiaa tarvitaan jatkossakin nykyiset määrät. Strategiassa sovitetaan yhteen turvetuotannon, metsätalouden ja maatalouden sekä soiden lisäsuojelun tarpeet.

Soiden ja turvemaiden kestävän ja vastuullisen käytön ja suojelun kansallinen strategia julkistettiin keskiviikkona 16.2.2011. Se on yhteinen, ajantasainen näkemys Suomen soista ja suoluonnosta sekä turvemaiden kestävästä ja monipuolisesta käytöstä

Strategian mukaan turpeen energiakäytöllä on olennainen rooli kotimaisen energiantuotannon ja Suomen huoltovarmuuden turvaamisessa tulevana vuosikymmeninä. Strategian linjaukset turvaavat siten kotimaisen energian saatavuuden miljoonalle suomalaiselle, joiden kotien, koulujen ja työpaikkojen lämmittämiseen käytetään turvetta.

Tuotantoon tarvittava uusien turvemaiden hankinta kohdennetaan pääsääntöisesti ojitetuille ja luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille käyttöön otettavan luonnontilaisuusasteikon mukaisesti. Turveyritysten jo hallussa oleviin soihin luonnontilaisuusasteikkoa ei takautuvasti sovelleta.

Soiden ja turvemaiden käyttö nyt ja suostrategian linjaukset jatkokäytöstä

Lisää soita suojeluun

Strategiassa soiden suojelualaa halutaan merkittävästi kasvattaa. Yhteensä lisäsuojelun tarpeen katsotaan olevan 0,1 miljoonaa hehtaaria eli kaksi kertaa turvetuotannon tarve. Tällä hetkellä suojeltu on 1,13 miljoonaa hehtaaria eli noin kaksi kertaa Uudenmaan maakunnan kokoinen alue.

Turvetuotannon vesistökuormitus on vähäinen

Strategiassa on uutta tietoa kiintoaineiden huuhtoumista vesistöihin. Selvitysten mukaan turvetuotannon ominaiskuormitus on puolet suopellon ja kolmasosa suometsätalouden ominaiskuormituksesta.

Turvetuotannon tarpeet

Soiden ja turvemaiden suojelun ja kestävän käytön kansallisessa strategiassa (2011) todettiin, että turvetuotantoon tarvittaisiin vuoteen 2020 mennessä uutta tuotantoaluetta

58 000 hehtaaria. Tämä arvio on turpeen energiakäytön vähentymisen myötä merkittävästi pienentynyt. Turvetta kuitenkin edelleen tarvitaan kasvualustaksi, eläinten kuivikkeiksi ja moniin muihin tarkoituksiin, kuten kompostoinnin seosaineeksi ja aktiivihiilen valmistukseen.

Luonnontilaisuusasteikko käyttöön uusilla alueilla

Strategian mukaan 1.2.2011 jälkeen turvetuotantoon osoitetaan lähinnä ojitettuja, luonnontilaltaan heikentyneitä ja muuttuneita turvemaita. Näiden alueiden luonnontilaisuuden arviointiin käytetään strategiassa esiteltyä luonnontilaisuusasteikkoa, joka otetaan nyt käyttöön. Asteikossa luokka 0 on muuttunein ja luokka 5 luonnontilaisin.

Strategian mukaan 1.2.2011 jälkeen hankituilla alueilla tuotanto suunnataan ensisijaisesti luokkiin 0–1 ja alueellinen tilanne huomioiden luokkiin 2–3. Erityisperustein turvetuotanto olisi ollut mahdollista luokissa 4–5.

Strategia antoi mahdollisuuden kuitenkin huomioida yhteiskunnan energiahuollon seudulliset tarpeet, koska katsottiin tuotantoalueiden loppuvan eivätkä ne riitä kaikkialla Suomessa turvaamaan energiantuotannon tarpeita.

Soiden suojelua lisätään

Suomessa on suojeltu soita tällä hetkellä kaksi kertaa Uudenmaan maakunnan kokoinen alue – noin 1,3 miljoonaa hehtaaria. Soiden ja turvemaiden kansallisessa strategiassa soidensuojelun lisätarpeeksi arvioitiin noin 0,1 miljoonaa (100 000) hehtaaria. Tämä alue vastaa kooltaan esimerkiksi 50 Sipoonkorven kansallispuistoa. Turvetoimiala kannatti koko strategiatyön ajan suojelualueiden laajentamista. Turvetuottajat olivat valmiita myös vaihtamaan omistamiaan luontoarvoltaan merkittävimmit arvioitavia turvemaita toisiin turvetuotantoon soveltuviin alueisiin.

Turvemaiden käyttö maa- ja metsätaloudessa

Soiden ja turvemaiden kansallisen strategian mukaan metsätalouden käytössä oli ojitettuja soita ja turvemaita 4,8 miljoonaa hehtaaria. Tulevaisuudessa metsätaloudesta vapautuisi 0,83 miljoonaa hehtaaria niukkaravinteisia turvemaita, joita ei kannata kunnostusojittaa.

Tästä turvetuotantoon soveltuu noin 0,015–0,02 miljoonaa hehtaaria Etelä-, Itä- ja Länsi-Suomessa. Pohjoisessa Suomessa metsätaloudellisesti kannattamattomia, turvetuotantoon soveltuvia alueita laskettiin alustavan arvion mukaan olevan noin 0,05–0,07 miljoonaa hehtaaria. Niistä pääosa on kuitenkin liian kaukana käyttöpaikoista ja/tai liian vaikeasti hyödynnettävissä.

Maataloudessa on pellonraivaustarvetta

Strategiassa arvioidaan, että maatalouskäytössä oli turvemaita noin 0,25 miljoonaa (250 000) hehtaaria. Pellonraivaustarpeeksi vuoteen 2020 mennessä arvioitiin 0,042–0,084 miljoonaa hehtaaria turve- ja kivennäismailla.

Luonnontilaisuusasteikko ohjaa tulevaa turvemaiden käyttöä

Luonnontilaisuusasteikko on työkalu soiden ja turvemaiden suojelun ja käytön yhteensovittamiseen 1.2.2011 lähtien. Asteikko on 0–5, jossa luokka 0 on muuttunein ja luokka 5 luonnontilaisin.

Luokitus huomioi turve-esiintymän luontoarvot, ojitustilanteen, ympäröivän maa-alueen ojitustilanteen sekä vesien kulkusuunnat ja alueen hydrologian muutokset kokonaisuutena. vesitalouteen.

Asteikkoa sovelletaan 1.2.2011 jälkeen hankittuihin alueisiin. Turvetuottajien tätä ennen hankimiin alueisiin sitä ei sovelleta.

Suoyhdistymien tai suokokonaisuuksien luonnontilaisuusasteikko

Luokka	Kuivatus	Kasvillisuus	Vedenpinta
0	Muuttunut peruuttamattomasti: Vesitalous muuttunut, kasvillisuuden muutos edennyt pitkälle.	Kasvillisuus muuttunut kauttaaltaan ja sen kehitys osissa tapauksista edennyt turvekangasvaiheeseen.	Suoveden pinta kauttaaltaan alentunut
1	Vesitalous muuttunut kauttaaltaan, kasvillisuusmuutokset selviä.	Puuston kasvu selvästi lisääntynyt ja/ tai alue taimettunut/ metsittynyt. Kasvillisuusmuutokset voivat kauttaaltaan ojitetuillakin alueilla	

		olla hitaita. Alue voi olla myös jäkälöitynyt tai karhunsammaloitunut vailla merkittävää puustokerrosta.	
2	Suolla ojitettuja ja ojittamattomia osia. Ojitus estää hydrologisen yhteyden suon ja ympäristön välillä. Osalla ojittamatonta alaa kuivahtamista. Keidassoilla ojitus on muuttanut myös reunaluisun ja keskustan vesitaloutta.	Suolle tyypillinen kasvistoaines kärsinyt; varpuisuus voi olla lisääntynyt välipinnoilla; merkkejä puuston kasvun lisääntymisestä tai taimettumisesta. Osalla suon ojittamatonta alaa kasvillisuusmuutoksia. Keidassoiden keskiosien muutokset voivat laidetta lukuun ottamatta olla vähäisiä.	Suoveden pinta voi olla hivenen alentunut kauempanakin ojista, jos ne ovat ”puhkaisseet” laajoja rimpiä tai keidassoiden kuljuja taikka allikoita. Suon ennallistamisen tai suolle tulevien pisto-ojien aiheuttamat taikka esim. penkkateiden patoamat vettymät kuuluvat tähän luokkaan.
3	Valtaosa suosta ojittamatonta. Aapasuon reunaojitus ei kauttaaltaan estä luonnollista vaihtumista kangasmetsään (tms.); merkittävää kuivahtamista ei suon muissa osissa. Keidassoiden laideosissa voi olla laajalti vesitalouden muutoksia.	Suokasvillisuudessa ei muutoksia suon reunavyöhykettä lukuun ottamatta. Keidassoilla laiteella puuvartisten kasvien osuus voi olla merkittävästi lisääntynyt.	Suoveden pinta alentunut ojien tuntumassa, joskus myös suon pinta.
4	Suon välittömässä läheisyydessä tai reunassa häiriö(itä), esim. oja, tie tms., jotka eivät aiheuta näkyvää muutosta suolla. Osassa keidassoiden laiteita voi kuitenkin olla vesitalouden muutoksia.	Suokasvillisuus vallitsee aluskasvillisuudessa (pl.luontaisesti ruoppaiset tai pohjakerrokseltaan sulkeutumattomat suotyypit). Osassa keidassoiden laiteita voi olla vähäisiä kasvillisuuden muutoksia.	Vedenpinta kullekin suopinnan tasolle tyypillisissä rajoissa.
5	Suolla ja sen välittömässä läheisyydessä ei häiriötekijöitä.		

Turvetuotannon osuus kiintoainekuormituksesta vähäinen

Soiden ja turvemaiden kansallisessa strategiassa on selvitetty turvemaiden talouskäytön vesistövaikutuksia. Selvitysten mukaan turvetuotannon ominaiskuormitus on puolet suopellon ja kolmasosa suometsätalouden ominaiskuormituksesta. Strategian mukaan soiden ja turvemaiden huuhtoutumat ovat:

- suometsätalouden kunnostusojitukset 93 kg/hehtaari eli 71 000 tonnia vuodessa
- turvepeltojen viljely 151 kg/hehtaari eli 37 500 tonnia vuodessa
- turvetuotanto 60 kg/hehtaari eli 4 580 tonnia vuodessa.

Turvemaiden kuormitus on vain osa vesistöihin aiheutuvasta kuormituksesta, koska Suomen maapinta-alasta turvemaita on kolmannes. Lisäksi vesistöihin aiheutuu kuormitusta kivennäismailta, haja-asutuksesta ja yhdyskunnista sekä teollisuustuotannosta.

Siten turvetuotannon aiheuttama kiintoainekuormitus on kokonaisuutena hyvin vähäistä. Strategian tietojen perusteella voidaan arvioida, että turvetuotannon kiintoainekuormitus on samaa luokkaa kuin turvetuotannon osuus vesistöjen ravinnekuormituksesta (typpi 1,0 prosenttia, fosfori 0,7 prosenttia).

Turvestrategian valmisteli laajapohjainen työryhmä

Soiden ja turvemaiden kansallisen strategian valmistelusta vastasi laajapohjainen työryhmä, jonka työtä koordinoi maa- ja metsätalousministeriö. Strategian valmistelu alkoi vuoden 2009 alussa ja strategia julkistettiin 16.2.2011.

Soiden ja turvemaiden kansallista strategiaa valmistellut työryhmä

- Puheenjohtaja ympäristöjohtaja Veikko Marttila, maa- ja metsätalousministeriö
- Varapuheenjohtaja luonnonsuojeluvalvoja Pekka Salminen, ympäristöministeriö

Edustajat

- Maa- ja metsätalousministeriö
- Ympäristöministeriö
- Työ- ja elinkeinoministeriö

- Valtiovarainministeriö
- Geologian tutkimuskeskus GTK
- Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus
- Metsätutkimuslaitos Metla
- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Energiateollisuus ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
- Suomen Luonnonsuojeluliitto
- Suoseura
- Turveteollisuusliitto

Pysyvät asiantuntijat

- Teknillinen korkeakoulu
- BirdLife Suomi
- Huoltovarmuuskeskus

Strategia ei tehosta riittävästi ympäristöluvitusta

Soiden ja turvemaiden kansallinen strategia korosti kaavoituksessa ympäristöluvituksen merkitystä. Samoin sen mukaan kaikki turvetuotanto muuttuu luvanvaraiseksi, kun aikaisemmin alle 10 hehtaarin tuotantoalueille ei tarvittu lupaa.

Strategiatyön yksi tavoite oli tehostaa turvetuotannon ympäristöluvitusta. Tähän ei löydetty riittäviä keinoja.

Näkökulmana ekosysteemipalvelut

Soiden ja turvemaiden strategian tarkastelun lähtökohtana ovat soiden ja turvemaiden tarjoamat ekosysteemipalvelut. Ekosysteemipalvelut ovat luonnon ihmiselle tarjoamia välttämättömiä palveluja: tuotantopalvelut, säätelypalvelut, kulttuuripalvelut, tukevat palvelut sekä säilyttävät palvelut.

Tämä tarkoittaa sitä, että kaikille soilla harjoitettavalle toiminnalle halutaan löytää tasapainoinen tulevaisuus.

Turvemaiden hyödyntäminen niin maa- ja metsätaloudessa kuin turvetuotannossa ovat osa ihmisille tarpeellisia ekosysteemipalveluja.